

Sygn. akt II PSK 383/21

POSTANOWIENIE

Dnia 23 listopada 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik

w sprawie z powództwa J.F.
przeciwko [...] Szkole Wyższej z siedzibą w W.
o ustalenie treści stosunku pracy, wynagrodzenie i ekwiwalent za urlop
wypoczynkowy, ewentualnie o odszkodowanie, wynagrodzenie i ekwiwalent za
urlop wypoczynkowy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 23 listopada 2022 r.,
skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie
z dnia 31 maja 2021 r., sygn. akt XIII Pa 183/20,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 795 (siedemset dziewięćdziesiąt pięć) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego pozwanej w postępowaniu kasacyjnym, odstępując od obciążania powódki tymi kosztami w pozostałym zakresie.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie wyrokiem z 27 października 2020 r., VIII P 275/19, oddalił powództwo J.F. (powódka lub skarżąca) przeciwko [...] Szkole Wyższej z siedzibą w W. (pozwana) o ustalenie treści stosunku pracy, wynagrodzenie i ekwiwalent za urlop wypoczynkowy, ewentualnie o odszkodowanie, wynagrodzenie i ekwiwalent za urlop wypoczynkowy.

Sąd Rejonowy ustalił, że J.F. została zatrudniona przez pozwaną od dnia 2 lipca 2018 r. na podstawie umowy o pracę na czas określony do 30 września 2020 r., w pełnym wymiarze czasu pracy (z pensum 120 godzin dydaktycznych rocznie), jako nauczyciel akademicki na stanowisku adiunkta. Wysokość miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego wynosiła 2.250 zł brutto. W związku z wygraniem konkursu, wraz z zatrudnieniem od dnia 2 lipca 2018 r. powierzono J.F. pełnienie funkcji Dyrektora Instytutu [...], przyznając na czas pełnienia funkcji dodatek w wysokości 2.500 zł miesięcznie brutto. Z końcem września 2018 r. J.F. poinformowała rektora pozwanej o tym, że jest w ciąży. Z dniem 30 września 2018 r. powódka została odwołana z funkcji Dyrektora Instytutu [...] i zaprzestano wypłaty dodatku funkcyjnego z tego tytułu. W dniu 1 października 2018 r. J.F. otrzymała pismo rektora informujące o powierzeniu jej funkcji Pełnomocnika Rektora ds. [...] z dniem 1 października 2018 r. i przyznaniem z tego tytułu dodatku funkcyjnego w wysokości 1.000 zł miesięcznie brutto.

Od dnia 2 listopada 2018 r. J.F. była niezdolna do pracy w związku z ciążą. W dniu 31 października 2018 r. J.F. otrzymała pismo rektora informujące o odwołaniu jej z funkcji Pełnomocnika Rektora ds. [...] i zaprzestaniu wypłaty dodatku funkcyjnego z tego tytułu. Po porodzie w dniu 17 grudnia 2019 r. J.F. korzystała w urlopu macierzyńskiego i urlopu rodzicielskiego. W dniu 31 stycznia 2020 r. J.F. rozwiązała umowę o pracę z zachowaniem jednomiesięcznego okresu wypowiedzenia. Następnie strony porozumiały się co do rozwiązania stosunku pracy we wcześniejszym terminie, tj. z dniem 21 lutego 2020 r.

Sąd Rejonowy stwierdził, że powołanie powódki na stanowisko Dyrektora Instytutu nie modyfikowało treści łączącego ją z pozwaną umownego stosunku prawnego, zatem odwołanie z tej funkcji nie zobowiązywało pracodawcy do zastosowania trybu z art. 42 k.p. W związku z powierzeniem powódce funkcji kierowniczej nie uległo zmianie jej dotychczasowe wynagrodzenie zasadnicze, a jedynie przyznano jej stosowny dodatek funkcyjny. Po odwołaniu z funkcji nie uległa też zmianie wysokość jej wynagrodzenia zasadniczego, a jedynie utraciła ona prawo do dodatku związanego z pełnioną wcześniej funkcją.

Sąd Rejonowy stwierdził, że nie było podstaw do ustalenia, iż w okresie od dnia 2 lipca 2018 r. do 21 lutego 2020 r. powódka była zatrudniona u pozwanej na

stanowisku Dyrektora Instytutu [...] oraz na stanowisku adiunkta, za łącznym wynagrodzeniem w wysokości 4.750 zł brutto miesięcznie, tym samym nie uwzględnił żądań pieniężnych wywodzonych w oparciu o to ustalenie. W ocenie Sądu pierwszej instancji odwołanie powódki z funkcji nie stanowiło modyfikacji jej stosunku pracy i tym samym nie można go było utożsamiać z wypowiedzeniem zmieniającym.

Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z 31 maja 2021 r., XIII Pa 183/20, oddalił apelację powódki od powyższego wyroku Sądu Rejonowego. Sąd Okręgowy stwierdził, że powódka została zatrudniona u pozwanego na stanowisku pracownika naukowo-dydaktycznego (adiunkta), co wynikało z umowy o pracę i informacji o warunkach zatrudnienia zawartych w aktach osobowych powódki. Powódce powierzono jedynie dodatkowo funkcję Dyrektora Instytutu [...] na podstawie § 6 ust. 3 statutu Szkoły, z czym związane było przyznanie - na czas pełnienia funkcji - dodatku funkcyjnego na podstawie § 12 regulaminu wynagradzania. Powódka w sposób realny wykonywała obowiązki wynikające ze stanowiska adiunkta, mianowicie uczestniczyła w obronach prac licencjackich i magisterskich, nie została zwolniona z pensum dydaktycznego, na zbliżający się rok akademicki miała zaplanowane zajęcia dydaktyczne z ekonomii społecznej. Sąd Okręgowy uznał za nieuzasadnione wywody jakoby powódka podjęła pracę jako pracownik niebędący nauczycielem akademickim na stanowisku Dyrektora Instytutu, a obowiązki adiunkta były czymś w tym stosunku pracy drugorzędnym. Sąd drugiej instancji podkreślił, że odwołanie z funkcji nie stanowiło wypowiedzenia zmieniającego umowę o pracę na wskazywanym przez powódkę stanowisku Dyrektora Instytutu [...], w związku z czym powódce nie mogły przysługiwać roszczenia wywodzone na tle art. 42 k.p.

Sąd Okręgowy stwierdził, że wobec powódki zastosowano wyłącznie odwołanie jej z funkcji dyrektora, nie miała zaś w istocie miejsca zmiana stanowiska pracy jakim było stanowisko adiunkta. W związku z powierzeniem powódce stanowiska dyrektora nie ulegało też zmianie jej dotychczasowe wynagrodzenie zasadnicze. Nastąpiła wyłącznie utrata prawa do dodatku związanego z pełnioną wcześniej funkcją. Sąd Okręgowy stwierdził, że powódka nie wykazała jakoby pracodawca nadużył swego uprawnienia, pozbawiając ją funkcji dyrektora i

związanego z tą funkcją dodatku. Szczególne przymioty pracownika (w tym wypadku ciąży) nie powinny pozbawiać pracodawcy swobody w kształtowaniu organizacyjnych rozwiązań w zakładzie pracy - chyba, że rozwiązania te godziłyby w stosunki pracy. Strona pozwana działała w granicach prawa, miała podstawy do ograniczenia dodatkowych, organizacyjnych obowiązków i uprawnień pracownika w wyniku swych decyzji, w tym pozbawienia powódki zapłaty za dodatkowe funkcje, co nie wiązało się z naruszeniem zasad współżycia społecznego.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego złożyła powódka, wnosząc o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i rozstrzygnięcie sprawy co do istoty, przez ustalenie, że w okresie od 2 lipca 2018 r. do 21 lutego 2020 r. powódka była zatrudniona u pozwanego na stanowisku adiunkta oraz Dyrektora Instytutu [...], za łącznym wynagrodzeniem w wysokości 4.750,00 zł brutto miesięcznie, zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kwoty 6.178,70 zł, tytułem zaległego wynagrodzenia za okres od dnia 1 października 2018 r. do dnia 21 lutego 2020 r., wraz z ustawowymi odsetkami; zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kwoty 5.014,56 zł wraz z ustawowymi odsetkami stanowiącej ekwiwalent za niewykorzystany urlop, obliczony od kwoty wynagrodzenia niewypłacanego przez pracodawcę; ewentualnie przywrócenie terminu do wniesienia odwołania od dokonanego w dniu 30 września 2018 r. wypowiedzenia zmieniającego umowy o pracę na stanowisku Dyrektora Instytutu [...] - na podstawie art. 265 § 1 i 2 k.p.; uznanie za bezskuteczne wyżej wskazanego wypowiedzenia zmieniającego i zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki odszkodowania w związku z bezskutecznym wypowiedzeniem zmieniającym oraz zapłaty zaległego wynagrodzenia w łącznej kwocie 6.178,70 zł tytułem zaległego wynagrodzenia za okres od 1 października 2018 r. do dnia 21 lutego 2020 r., wraz z ustawowymi odsetkami oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kwoty 5.014,56 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 22 lutego 2020 r. do dnia zapłaty, stanowiącej ekwiwalent za niewykorzystany urlop, obliczony od kwoty wynagrodzenia niewypłacanego przez pracodawcę; ewentualnie uchylenie zaskarżonego orzeczenia Sądu Okręgowego w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi. Skarżąca w każdym przypadku wniosła o

zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Skarżąca podniosła, że postępowanie pozwanego, choć formalnie zgodne z treścią obowiązującego u niego statutu, naruszało w oczywisty sposób art. 8 k.p., ponieważ pozbawiono powódkę - bez uprzedzenia i merytorycznego uzasadnienia - możliwości wykonywania umówionej pracy i pobierania z tego tytułu znacznej części uposażania (ponad połowy), a tym samym - znacznej części świadczeń na czas macierzyństwa - czyli w okresie, w którym jako samotna matka potrzebowała ich w stopniu większym niż dotychczas. Zdaniem skarżącej zachowanie pozwanego w oczywisty sposób naruszyło zasady współżycia społecznego, a w szczególności zasadę lojalności i uczciwości wobec pracownika (art. 8 k.p.), który uprzednio został „zaproszony” przez pracodawcę do bardzo ważnego i istotnego z jego punktu widzenia zadania, tj. przede wszystkim do zarządzania i administrowania jego uczelnią.

W ocenie skarżącej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, a nadto stwarza możliwość do wypowiedzenia się przez Sąd Najwyższy w zakresie istotnego zagadnienia prawnego dotyczącego granic prawnej ochrony kobiet w ciąży, w szczególności w kontekście odwołania ich w tym okresie z pełnionej u pracodawcy funkcji.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną strona pozwana wniosła o jej odrzucenie ewentualnie odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania lub jej oddalenie oraz zasądzenie na rzecz pozwanej kosztów postępowania kasacyjnego w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność

postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżąca powołała się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej oraz występowanie w sprawie istotnego zagadnienia.

Odnosząc się do pierwszej z wymienionych przesłanek, należy uznać, że w sprawie nie występuje przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. W razie powołania przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania sformułowany przez skarżącą nie spełnia powyższych wymagań. Przede wszystkim nie wskazano, jakie przepisy prawa miałyby zostać w oczywisty sposób naruszone przez Sąd drugiej instancji. Nie jest rolą Sądu Najwyższego poszukiwanie uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w innych elementach konstrukcyjnych skargi. Można się jedynie domyślać, że skarżąca wskazuje na oczywiste naruszenie art. 8 k.p., gdyż z przedstawionej przez nią argumentacji wynika jedynie, że zarzuca zachowaniu strony pozwanej oczywiste naruszenie zasady współzycia

społecznego, a w szczególności zasadę lojalności i uczciwości wobec pracownika (art. 8 k.p.).

Stawiając tezę o nadużyciu przez stronę prawa w rozumieniu art. 8 k.p., należy wyjaśniać, jakie konkretnie prawo podmiotowe, które w ocenie sądu zostało naruszone, wchodzi w rachubę, czy czynienie użytku z tego prawa polega na jego sprzeczności z zasadami współżycia społecznego czy ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa (bądź i z zasadami współżycia społecznego i ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa) oraz jakie zasady współżycia społecznego (społeczno-gospodarcze przeznaczenie prawa) zostały pogwałcone. Ponadto ocena, czy w konkretnym przypadku ma zastosowanie norma art. 8 k.p., mieści się w granicach swobodnego uznania sędziowskiego. Sfera ta w ramach postępowania kasacyjnego może podlegać kontroli tylko w przypadku szczególnie rażącego i oczywistego naruszenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 12 kwietnia 2022 r., I PSK 212/21, LEX nr 3420435 oraz powołane tam orzecznictwo).

Takich naruszeń Sąd Najwyższy przy analizie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie dostrzegł. Skarżąca nie wykazała kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów przez Sąd drugiej instancji, nie przedstawiła żadnego wyводу prawnego wyjaśniającego, w czym wyraża się owa oczywistość ani argumentów na poparcie tego twierdzenia. Na marginesie należy wyjaśnić, że Sąd Okręgowy ocenił zarzut naruszenia art. 8 k.p. jako bezzasadny. Sąd Okręgowy, oceniając stan faktyczny, stwierdził, że pozwana działała w granicach prawa i miała podstawy do ograniczenia dodatkowych, organizacyjnych obowiązków i uprawnień pracownika w wyniku swych decyzji, w tym pozbawienia powódki zapłaty za dodatkowe funkcje co nie wiązało się z naruszeniem zasad współżycia społecznego.

Odnosząc się do drugiej ze wskazanych przesłanek, należy podkreślić, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, przedstawienie we wniosku przesłanki występowania istotnego zagadnienia prawnego powinno odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, natomiast nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej pewnych szczegółowych elementów podstawy faktycznej

zaskarżonego rozstrzygnięcia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2018 r., I CSK 23/2018, LEX nr 2508110), ale powinno być istotne nie tylko dla rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy, lecz także dla praktyki sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999). Przekonanie Sądu Najwyższego oceniającego na etapie przedsądu zasadność przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w oparciu o przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga wskazania za pomocą wywodu prawnego, na kanwie jakich norm (przepisów) zagadnienie powstało, jakie są możliwe interpretacje problemu i jakie jego rozstrzygnięcie proponuje skarżący (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 maja 2009 r., II PK 66/09, LEX nr 553691). Zagadnienie prawne jest to problem, który wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego, którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, ale także dla rozstrzygnięcia konkretnej, jednostkowej sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 marca 2012 r., I PK 158/11, LEX nr 1215116). Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wnioski o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane, i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (postanowienia Sądu Najwyższego: z 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51; z 11 kwietnia 2012 r., III SK 41/11, LEX nr 1238126; z 31 stycznia 2013 r., II CSK 479/12, LEX nr 1293729). Obowiązkiem skarżącego jest też wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 § 1 k.p.c.

Opierając się na standardzie wynikającym z powołanych wyżej orzeczeń, powołanie się w skardze kasacyjnej na „możliwość do wypowiedzenia się przez Sąd Najwyższy w zakresie istotnego zagadnienia prawnego dotyczącego granic prawnej ochrony kobiet w ciąży, w szczególności w kontekście odwołania ich w tym

okresie z pełnionej u pracodawcy funkcji” nie spełnia wymogów przewidzianych dla tej przesłanki przedsądu (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). Z treści tak sformułowanego „zagadnienia prawnego” trudno jest w ogóle ustalić jego treść oraz zrozumieć jakiej wątpliwości rozważenia przez Sąd Najwyższy skarżąca się domaga oraz w zakresie jakich przepisów. Skarżąca nie wskazuje na żaden przepis prawa, którego to zagadnienie miałoby dotyczyć, zatem nie ma możliwości rozważenia przedstawianych w skardze wątpliwości.

Wobec niewykazania przez skarżącą istnienia powołanych przesłanek przedsądu, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

as

ał